

[Erik Wern.]

mokratiet tiltræder det af landbrugsministeren fremsatte ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen): Jeg vil gerne takke for velvillig behandling af lovforslaget. Jeg er enig i, at det er en lov, der har virket efter hensigten. Jeg er også enig i, at der kunne være enkelte tilfælde, hvor en dispensationsbestemmelse kunne være betimelig, men jeg vil gerne i forbindelse med det, hr. Morten Lange sagde, gøre opmærksom på, at der står jo i bemærkningerne, at der skal vises tilbageholdenhed, og min indstilling er, at lovens titel taler om „yngre landmænd“, og dispensationen for aldersgrænsen og folkepensionsalderen bør ikke have lov til at nå sammen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget om en ny affattelse af lovforslagets tekst og teksten i den således ændrede affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 218) findes i tidenden sp. 4981, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1177).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets over-

gang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Bent Sørensen: Allerede ved første behandling blev der fra VKR-partiernes side givet udtryk for, at man ikke kunne medvirke til lovforslagets gennemførelse. Dette standpunkt har det ikke været muligt at rokke ved under udvalgsforhandlingerne, og det fremgår da også af den betænkning, som udvalget har afgivet.

Debatten i udvalget — og vel nok også i aftenskolekredse — har især drejet sig om det spørgsmål, som undervisningsministeren under første behandling rejste, nemlig at det kunne blive nødvendigt at indføre et igangsætningstal på omkring 15 for holdene. Årsagen til, at undervisningsministeren pegede på dette, var, at man formodede, der var en stigning i udgifterne til aftenskoleundervisningen. Fra alle sider er der blevet givet udtryk for, at gennemførte man et forslag om igangsætningstal for hold af den omtalte størrelse, ville det få stor betydning for hele fritidsundervisningen. Det ville betyde en afgjort svækkelse af den. Fra ministerens side blev det da også dengang kun nævnt som en mulighed.

Fra socialdemokratiets side ønsker vi ikke på indeværende tidspunkt indført et igangsætningstal for hvert enkelt hold, men vi erkender, at hvis nedsettelsen af elevbetalingen betyder en forstærkning af tendensen til oprettelse af små hold, må der skabes mulighed for at gribe ind. Derfor har vi sammen med SF stillet det ændringsforslag, at ministeren får bemyndigelse til at indføre et gennemsnitligt starttal pr. hold for hver initiativtagergruppe.

Når vi ikke foreslår en permanent ordning på dette område, er det, fordi det ikke er sikkert, at det bliver nødvendigt med en sådan ordning; men vi har ønsket, at ministeren i første omgang følger udviklingen meget nøje, og viser der sig en tendens til, at gennemsnittet pr. hold falder, så har ministeren mulighed for at gribe ind. Vi har heller ikke ønsket et bestemt gennemsnitstal indføjet i lovtæksten, men som man kan se af bemærkningerne, er det meningen, at tallet ikke må sættes højere end 12, og ministeren skal tage særligt hensyn til de tyndt befolkede områder, hvor gennemsnitsigangsætningstallet ikke må sættes højere end 10.

[Bent Sørensen.]

Fra VKR-partiernes side har man heller ikke ønsket at være med til denne ændring, og det kan vi kun beklage, da man vist må erkende, at det er en fornuftig ordning, såfremt der viser sig en yderligere nedgang i det gennemsnitlige elevtal pr. hold. Et foreløbigt skøn — og jeg vil gerne her meget kraftigt understrege, at det er kun et foreløbigt skøn — viser, at der i den forløbne sæson har været et fald på omkring 20 pct.

Fordelen ved den måde, lovforslaget er udformet på, er, at det ikke vil betyde en forøgelse af administrationen. I udvalget har vi også diskuteret mulighederne for yderligere besparelser i selve administrationen af fritidsloven. Der er jo, som det også blev sagt ved første behandling, givet udtryk for, at der på dette område bør ske ændringer, men vi må erkende, at skal der en virkelig reform til inden for det administrative område, så er det ikke muligt, før vi får en revision af selve fritidsloven og af skolestyrelsesloven.

Fra SFs side har man ønsket at pålægge ministeren at fremkomme med forslag til ændring af fritidsloven i næste folketings-samling, således at kravet om mindst 20 timers undervisning kan fraviges. Vi har fra socialdemokratiets side i allerhøjeste grad sympati for en sådan ændring, men mener, at det må være rigtigt, at den først tages op ved en kommende revision af fritidsloven, da der jo her er tale om en direkte principiel ændring.

Som før nævnt har det ikke været muligt at få venstre og konservative og de radikale til at være med til ændringen af betalingsprincippet, trods det at man nu ved, at indførelsen af betalingsprincippet har medført en nedgang i elevtallet på 25-30 pct. Der er ikke tvivl om, at det er de dårligst stillede i samfundet, der er blevet hårdest ramt på dette område.

Jeg skal på mit partis vegne anbefale det stillede ændringsforslag til vedtagelse og samtidig give udtryk for, at en kommende revision af både fritidsloven og skolestyrelsesloven må medføre, at man finder frem til et kontrolsystem, således at vi næste gang, vi skal drøfte betalingsproblemet, helt kan afskaffe betalingen for undervisning i aftenskolen.

Gerda Møller: Det er rigtigt, som den socialdemokratiske ordfører sagde, at det konservative folkeparti ikke ønsker at medvirke ved denne lovgivning. Elevbetalingen, som blev indført sidste år, var jo et led i den daværende regerings besparelsesforanstaltninger, og vi kan ikke se, at man i en tid, hvor alle taler om og ønsker besparelser for at holde de offentlige udgifter og dermed skatterne nede, skal gennemføre et lovforslag som det foreliggende. Det drejer sig trods alt om 6-7 mill. kr. årligt for staten og tilsvarende for kommunerne — i et år med skatteloft over de kommunale udgifter, og efter at kommunerne har lagt deres budget. Vi har også fået en tilkendegivelse fra Kommunernes Landsforenings bestyrelse, hvis formand er Esbjergs fremtrædende socialdemokratiske borgmester, hr. Henning Rasmussen, som har henstillet til udvalget, at lovforslaget ikke gennemføres med den virkning, at der i regnskabsåret 1972-73 pålægges kommunerne øgede udgifter.

Vi har haft et grundigt udvalgsarbejde, men vi har af den grund ikke ændret vores indstilling. Det er jo tydeligt, at det er et valglofte, som socialdemokratiet skal opfylde, men som det i realiteten ikke kan opfylde. Når man alligevel kun kan opfylde det halvt, så mener jeg, det havde været bedre, om man bevarede loven, som den er. Ganske vist sagde den socialdemokratiske ordfører, hr. Bent Sørensen, under førstebehandling, at når man kun opfylder valgloftet halvt, så er det, fordi socialdemokratiet erkender, at det var en forbedring, ja, oven i købet en god forbedring, at man i forbindelse med elevbetalingen kom væk fra et besværligt kontrolsystem, og det er derfor, man ikke nu ophæver elevbetalingen fuldstændigt.

Vi havde altså hellere set loven virke tiden ud i sin nuværende form, fremfor at løbe den risiko at vende tilbage til det administrative besvær, som må ligge i den bemyndigelse, som flertallet giver ministeren til at fastlægge regler om minimumselevtal pr. hold ved undervisningens begyndelse.

Fra alle sider er der udtrykt glæde og tilfredshed med den frihed og den mulighed for at yde en ordentlig undervisningsservice, som de nugældende bestemmelser hjemler ret til. Det er også således, at AOFs repræ-

[Gerda Møller.]

sentant i deputationen fra Dansk Aften- og Ungdomsskole Forening udtalte, at om galt skulle være, så ville man hellere bevare 1/3 elevbetaling end have indført et starttal. Jeg ved godt, at der på daværende tidspunkt var tale om starttal på 15, mens der nu i betænkningen tales om højst 12. Desuden gøres der visse undtagelser for de tyndt befolkede egne, og hvor der er specielle pædagogiske hensyn, der gør det nødvendigt, at der skal arbejdes med et lavt deltagerantal. Det vil efter min formening føre til mere administration fremfor de yderligere lettelser, som vi i høj grad trænger til på dette område.

Ministeren lovede under førstebehandlingen, at en specifikation over de 31 mill. kr.s merforbrug skulle tilgå udvalget, så snart der forelå en grundigere analyse. En sådan har endnu ikke kunnet fremskaffes. Jeg vil endnu en gang fra denne talerstol beklage, at ministeren uden videre fremkom med de tal, som ministeren fremkom med, og som ministeren selv i sin svartale under førstebehandlingen indrømmede havde flere årsager. Det er ikke, fordi jeg tvivler på, at de af ministeren opgivne tal er rigtige, men jeg tvivler stadig på, at de siger noget som helst om, hvad aktiviteterne i 1971-72 — det første år efter spareloven — har kostet. Det er jo således, at når udgifterne til disse aktiviteter fra 1971-72 skal betales af kommunerne, så sker det først, når sæsonen er forbi, altså for ikke så forfærdelig lang tid siden. Det er altså først fra ca. 1. maj, kommunerne så småt begynder at fremsætte begæring om refusion. Det vil igen sige, at udgifterne til aktiviteterne i 1971-72 i deres helhed først kommer til udbetaling fra statskassen i finansåret 1972-73, og at man egentlig først omkring nytår kan have et billede af, hvor meget fritidsundervisningen for voksne har kostet staten efter sparelovens vedtagelse.

Det er svært at forstå, når elevtallet er reduceret med 20-25 pct., som man har fået opgivet, holdantallet er reduceret med 10 pct., og timetallet er reduceret med 12-15 pct., at det så ikke skulle betyde, at staten har haft en besparelse alene i kraft af det reducerede timetal. Dertil kommer besparelsen på samtlige gennemførte timer, fordi man gik fra 50 pct. tilskud til 33 1/3 pct. tilskud. Det, der kan give de væsentlige ud-

giftsforøgelser, er hensyntagen til specialundervisning og prøveforberedende undervisning. Det sidste er jo planlagte udgiftsstigninger, hvorimod specialundervisningen er vokset betydeligt, bl. a. i kraft af, at en række offentlige institutioner har udnyttet fritidslovens bestemmelser. Indtil man havde de helt endelige tal, havde det været rigtigere, om ministeren ikke var kommet med de oplysninger, han kom med.

På hele denne baggrund havde det konservative folkeparti meget hellere set, som jeg tidligere har sagt, at vi opretholdt den bestående lov, og at vi så ventede med at foretage de fornødne ændringer indtil den endelige revision, som der jo ikke er så lang tid til, og hvor vi også kunne få lejlighed til at se bl. a. på styrelsesloven og på de ønsker, som er fremsat fra mange andre sider.

(Kort bemærkning).

Bent Sørensen: Jeg vil blot rette en misforståelse. Fru Gerda Møller gav udtryk for, at AOFs repræsentant over for udvalget havde udtalt, at han hellere så, at elevbetalingen blev opretholdt, end at der blev indført et gennemsnitstal. For at der ikke skal være nogen misforståelse her, gør jeg opmærksom på, at indførelse af et igangsætningstal pr. hold også er foreslået bl. a. af Dansk Aften- og Ungdomsskole Forening, som AOFs repræsentant var medlem af. Det, han gav udtryk for, var, at et holdtal på minimum 15 ville være ødelæggende, men et igangsætningstal for hele initiativgruppen på 12 ville ikke virke ødelæggende.

Robert Christensen: Det lovforslag, vi nu behandler, fik jo en så kategorisk afvisning ved første behandling her i salen, at der vist ikke er nogen grund til at koge denne første behandling op en gang mere. Jeg skal derfor nøjes med et par bemærkninger om en udtalelse fra undervisningsministeren på det tidspunkt og et par bemærkninger om det fremsatte ændringsforslag. Det stillede ændringsforslag går ud på, at ministeren bliver bemyndiget til at gennemføre et tal på 12 i gennemsnit for holdene ved oprettelse. Denne bemyndigelse kan vi i venstre ikke stemme for, fordi vi ikke tror, at det er den rigtige måde at gøre det på. Jeg kan give ministeren et eksempel: hvis man nu i en

[Robert Christensen.]

stor skole har 72 elever til undervisning i samme fag på samme stude, så skulle disse 72 elever kunne være på 3 hold uden at overstige den klassekvotient, vi regner med i en hel del andre undervisningsinstitutioner. Hvis man her sætter, at der skal være 12 på holdet i gennemsnit, kan man nok også være nogenlunde sikker på, at med de 72 elever, der kunne være på 3 hold, bliver der oprettet 6 hold, og så har vi stadig væk ikke nogen besparelse på dette område.

Endvidere skal det bemærkes om tallet 12, som alle er enige om det kan være nødvendigt at dispensere fra i visse tyndt befolkede egne eller ved en undervisning, hvor det ikke er muligt at have så mange, at trods den nedgang, der har været i deltagerantal fra forrige år til sidste år, er gennemsnitstallet jo dog stadig væk over 12, så jeg kan ikke se, at ændringsforslaget giver nogen begrænsning.

Endelig: hvis ministeren først vil afvente og se holdstørrelsen, der startes i efteråret, kan bemyndigelsen først komme til at virke for de hold, der startede sidst på sæsonen, og det er erfaringsmæssigt ikke de mange; langt de fleste hold startes jo alligevel ved sæsonens begyndelse. Og når så endelig loven i sin helhed skal revideres i næste folketingssamling, mener vi i venstre, at det vil være rigtigt at køre et år videre igennem uden at foretage ændringer og så vente og se tiden an.

Ministerens gjorde ved første behandling nogle bemærkninger om, at de partier, der i sin tid gennemførte betalingen, ikke opnåede besparelse, men tværtimod en merudgift; dér gjorde jeg opmærksom på, at det i og for sig ikke kom bag på mig, fordi vi kun har indført betalingen i en enkelt afdeling af loven, medens en meget stor del af undervisningen jo stadig væk er gratis, og dér er nok sket en aktivitetsudvidelse. Senere har vi fået oplyst, at de tal, der er kommet ind på finansloven, dækker både aktiviteter i sæsonen 1970-71, en del refusioner for aktiviteter i finansåret 1969-70 og forskud på refusioner for aktiviteter i finansåret 1971-72. Det vil sige, at der faktisk ikke er nogen, der på nuværende tidspunkt ved, om der er sparet, eller hvor meget der er sparet inden for den afdeling af fritidsloven, hvor man indførte

betalingsprincippet. Derfor ville det vel være rigtigt, hvis ministeren her fra talerstolen ville indrømme, at man i øjeblikket ikke har noget klart billede af, om der er sket en besparelse eller det modsatte.

Endelig har jeg en bemærkning til hr. Bent Sørensen, som igen her oppe fra talerstolen sagde, at ved den nedgang, der er sket i elevtallet, er det de dårligst stillede, det er gået ud over. Jeg vil gerne sige til hr. Bent Sørensen, at det kan han på nuværende tidspunkt ikke vide noget om; det kan man først vide noget om, når statistikken i ministeriet er færdig. Jeg har den bestemte opfattelse, at nedgangen i elevtallet er sket inden for de aktiviteter, som befolkningen ikke har ønsket at betale for, medens der derimod i de aktiviteter, de har ønsket at betale for, ikke er sket nogen nedgang — ja, de mindre hold viser jo endda, at der er en hel del mennesker, der er villige til at betale temmelig meget. Vi må jo ikke glemme, at når eleverne skal betale 1/3 af lærer- og lederhonorarer, så betyder det, at jo færre der er på holdene, desto mere skal hver enkelt elev betale, og heri finder jeg en bekræftelse på, at befolkningen er villig til at betale, når det drejer sig om en aktivitet, de sætter pris på; men de er ikke villige til at betale, hvis aktiviteten er noget, der ikke betyder ret meget for dem.

Samuelson: Når vi overhovedet har fritidsloven til behandling i denne folketingssamling, er det jo udelukkende af den grund, at socialdemokratiet før valget gav løfte om, at hvis de kom til magten igen, ville de afskaffe betalingen i fritidssektoren. Det er dette valgløfte, der nu skal opfyldes, og det bliver altså opfyldt halvt, idet man bevarer betalingen, men nedsætter den til 5/12. Det er altså en besparelseslov, der skal tages stilling til, det er ikke et spørgsmål om det pædagogiske.

Vi ved jo, at loven skal til revision næste år, og jeg tror, det er meget vigtigt, at vi får samlet materiale ind om, hvordan loven har virket, efter at man har indført betalingen. Jeg mener ikke, det er tilstrækkelig oplyst endnu, og derfor vil vi ikke i dag være med til at tage stilling til, om der eventuelt skal gives bemyndigelse til ministeren med hensyn til holdtal og igangsætningstal. Vi skal

[Samuelson.]

være fordomsfri over for det, når vi får materialet ind, og når vi skal have loven til behandling næste år. Det er rigtigt, som hr. Robert Christensen siger, at hvis en sådan bemyndigelse skal bruges, kan den først blive brugt efter nytår, og på det tidspunkt er det ganske få hold, der bliver sat i gang. Der vil altså ikke efter min mening kunne forekomme besparelser af betydning i det næste år.

Men vi er parat til at diskutere fritidsloven igen til næste år. Det er rigtigt, som flere af de deputationer, der har været til møde med udvalget, har sagt, at det, man nu trænger til, er at få en fritidslov, der kan holde i nogle år, så man ikke skal i gang med disse ustandselige ændringer.

Vi er glade for, at ministeren fortsat gerne vil se på de administrative forhold, som jo er meget tyngende inden for fritidsloven, og jeg vil håbe, at ministeren vil være parat til, når vi tager fritidsloven op til revision næste år, eventuelt at foretage enkelte rettelser i skoletilsynsloven, sådan at vi kan få mere styr på tingene.

Jeg skal ikke blande mig i diskussionen om de 31 mill. kr., dem har vi jo tygget på både under første behandling og nu igen under anden behandling, men jeg kan altså meddele, at mit parti ikke kan medvirke til lovforslagets gennemførelse og heller ikke kan stemme for det stillede ændringsforslag.

Kristine Heltberg: Når SF både ved første behandling af dette lovforslag og i undervisningsudvalget har givet tilsagn om støtte til lovforslagets gennemførelse, er det sket uden den helt store begejstring. Vi synes, det her drejer sig om et lapperi; bevares, lapperiet er så indlysende rigtigt, at vi går ind for det, men det er kun en meget lille forbedring.

Principielt må vi gå ind for, at undervisningen i dette land bør være gratis, og at det ikke er menneskers opgave at skelne mellem mere eller mindre god og behagelig undervisning og en undervisning, som vi synes er mindre vigtig, og som der derfor skal ydes betaling for. Men nedsættelse fra en tredjedel til en sjettedel er et skridt i den rigtige retning, og vi håber, at de tilsagn, der er givet om en helt gratis undervisning i

næste omgang, vil vise sig at holde stik. Det væsentlige er tillige, at vi opnår sådanne besparelser på det administrative område, at både tid og penge bruges på den helt effektive måde til undervisning og ikke til bureaukrati.

Vi glæder os altså til en virkelig revision af loven på disse punkter og håber også, at der her vil blive taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt man kan lave en ordentlig undervisning på mindre end 20 timer, d. v. s. taget stilling til dispensationsmuligheden, hvor det må skønnes at være rigtigt at klare sig med ét lavere timetal, som ikke har vist sig at være muligt i denne omgang.

Der er under udvalgsarbejdet foreslået indføjet en bemyndigelse til ministeren som punkt 2 i lovforslagets § 1, hvorved ministeren kan gribe ind over for urimelig oprettelse af helt små hold. Denne bemyndigelse, der begrundes med økonomiske hensyn, kan være farlig. Hvis den bruges forkert, kan den føre os tilbage til tilstande, der ligesom den tidligere lovgivning på området gennem bestemte faste gennemsnitstal virkede hæmmende netop for virksomheden dér, hvor der var mest behov for den. Imidlertid mener jeg at have forstået ministeren sådan, at han kun opfatter denne bemyndigelse som en sikkerhedsventil over for åbenlyse og urimelige forhold som oprettelse af små hold, hvor behovet er dækket i forvejen på anden vis. Hvis jeg har forstået ministerens hensigt, skulle denne indføjeelse om starttal ikke medføre nogen som helst risiko f. eks. for oprettelse af hold med selv ret få deltagere, hvor det skønnes rimeligt og begrundet ikke blot i rent pædagogiske hensyn, som det er anført i bemærkningerne, men også i f. eks. lokale forhold. Tyndt befolkede områder fortjener her ganske særlig hensyntagen.

Jeg håber, at ministeren også her i salen vil kommentere dette, således at enhver tvivl bortfalder. Vi vil, som det også fremgik af debatten her, måske være meget glade alle sammen for at høre en fuldstændig klar stillingtagen fra ministerens side netop på dette punkt. Det er sikkert af største betydning for efterårets fritidsundervisning, at enhver tvivl bortvejes. Hvis jeg således har forstået ministeren ret på dette punkt, skulle den foreliggende lovændring fortrins-

[Kristine Holthørg.]

vis betyde en forbedring, vis formindskelse af udgifterne, og mit parti kan derfor gå ind for den til trods for de betænkeligheder, der er nævnt.

Undervisningsministeren (*Knud Heinesen*): Jeg vil gerne takke udvalget for et grundigt udvalgsarbejde og takke ordførerne for socialdemokratiet og socialistisk folkeparti for tilslutning til lovforslaget.

Jeg skal sige i al stiltfærdighed, at i betragtning af de bemærkninger, der blev fremsat under første behandling af hr. Robert Christensen om at begrænse adgangen til at oprette parallelhold og af hr. Samuelson om, at det radikale venstre gerne ville være med til at se på, hvordan vi kan få en stramning, så vi ikke får så mange kostbare og små hold, er jeg lidt forundret over, at disse synspunkter overhovedet ikke har fundet vej til udvalgsbetænkningen i form af støtte til den i betænkningen nævnte bemyndigelse eller i form af noget andet forslag. Jeg ser ingen grund til at antage, at ændringsforslaget om bemyndigelse får de af hr. Robert Christensen nævnte virkninger; tilbage er jo dog stadig en deltagerbetaling på en sjettedel.

Jeg skal endnu en gang sige, at hensigten med lovforslaget er at reducere de uheldige virkninger af den tidligere regerings indførelse af deltagerbetaling i aftenskolen osv. Alle stikprøveundersøgelser viser, at kravet om deltagerbetaling har medført en nedgang i deltagertallet på 15-25 pct., og at nedgangen har haft social slagside, idet i særlig grad husmødre og lavtlønnede er faldet fra. Jeg må endnu en gang sige til fru Gerda Møller, at regeringen er nok tilhænger af besparelser, men ikke tilhænger af besparelser med så udpræget social slagside, som der her er tale om. Jeg tror, at halveringen af deltagerbetalingen vil medføre en stigning i antallet af deltagere og især kalde nogle af de socialt dårligt stillede frem igen.

Fru Gerda Møller, og jeg tror også hr. Samuelson, omtalte lovforslaget som et kun halvt opfyldt valgløfte; derfor vil jeg gerne sige, at regeringen ønsker, at deltagerbetalingen helt skal bortfalde i forbindelse med en mere omfattende revision af loven, som bl. a. må indeholde muligheder for en anden styring end det krav om et minimumstal

for den gennemsnitlige deltagelse pr. hold, som er bortfaldet, og som ingen med god grund ønsker genindført. Samtidig må som sagt lovens administration forenkles, hvilket bl. a. kræver en revision af skolestyrelsesloven, som det ikke har været muligt at fremsætte forslag om i indeværende samling. Men der skal ikke bestå nogen tvivl om, at regeringen ønsker deltagerbetalingens fuldstændige bortfald, og herom er der altså ingen uenighed med socialistisk folkeparti.

Om bemyndigelsen til at fastsætte det gennemsnitlige starttal pr. hold skal jeg bemærke for det første, at denne beføjelse ikke indeholder nær de samme styringsmuligheder som det tidligere minimumstal for den gennemsnitlige deltagelse pr. hold; alene af den grund giver bemyndigelsen ikke noget tilstrækkeligt og forsvarligt grundlag for deltagerbetalingens fuldstændige afskaffelse. Men bemyndigelsen skulle give mulighed for at sikre, at der ikke startes for mange hold, som er urimelig små.

For det andet vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om bemyndigelsens baggrund. På tidspunktet for lovforslagets fremsættelse, den 17. marts 1972, skønnede ministeriet, således som det fremgår af fremsættelsestalen (Folketingstidende 1971-72, sp. 3866):

„... at der efter den seneste lovændring har været en tendens til at oprette flere små hold end tidligere.“

Det var fortsat ministeriets skøn ved første behandling godt en måned senere; på dette tidspunkt var der ydermere konstateret det nævnte merforbrug i 1971-72 på 31 mill. kr. i forhold til finanslovbevillingen til trods for en nedgang i deltagertallet på dette område på disse 15-25 pct. Jeg gjorde i denne forbindelse opmærksom på, at en del af merforbruget kunne skyldes, at der oprettes hold med for få deltagere, idet jeg dog tilføjede (Folketingstidende 1971-72, sp. 4990):

„Dette spørgsmål kan ikke på nuværende tidspunkt besvares entydigt, fordi der også er andre årsager til dette merforbrug, herunder en række afregningstekniske ting.“

Altså afregningstekniske spørgsmål af den type, som fru Gerda Møller nævnte, ligesom jeg i en replik til fru Gerda Møller gjorde opmærksom på, at det ikke var muligt på

[Undervisningsministeren.]

daværende tidspunkt at splitte merforbruget op på dets forskellige årsager; jeg skal gerne foranlediget af hr. Robert Christensens bemærkninger sige, at det stadig væk ikke er muligt, og det vil ikke være det før engang i august-september af afregningstekniske grunde. Den stikprøve, som er forelagt udvalget, viser, at den gennemsnitlige holdstørrelse nu ligger på ca. 12, og at den er faldet med ca. 25 pct. i forhold til forrige år. Derimod synes antallet af hold ikke at være steget. Hvis man kan fastholde et gennemsnitstal på 12, mener jeg ud fra pædagogiske overvejelser, at det er tilfredsstillende.

Imidlertid gør jeg opmærksom på, at denne stikprøve for 1971-72 delvis er baseret på beregnede tal, idet sæsonen ikke er forbi, ligesom stikprøven kun omfatter ca. 15 pct. af det samlede område. Vi har derfor ingen sikkerhed for, at hele materialet til sin tid vil vise det samme resultat. Det er imidlertid det bedste materiale, som kan fremskaffes på nuværende tidspunkt, hvor initiativtagerne har krav på at få besked vedrørende næste sæson.

På denne baggrund vil jeg gerne sige, at jeg ikke agter, som det er nævnt af flere som en formodning, at gøre brug af bemyndigelsen i efteråret. Hvis imidlertid det samlede statistiske materiale for 1971-72 eller stikprøveundersøgelser i efterårets løb viser, at den gennemsnitlige holdstørrelse er faldet nævneværdigt under 12, vil jeg i overensstemmelse med udvalgsflertallets indstilling forhandle om bemyndigelsens anvendelse, for så vidt angår de hold, der startes i forårssæsonen.

Jeg kan helt bekræfte fru Kristine Heltbergs antagelse om, at det, der er hensigten med bemyndigelsen, er, at den skal fungere som en sikkerhedsventil over for oplagte urimeligheder.

Til fru Gerda Møller skal jeg endelig sige, at jeg ikke mener, der med dette forslag er forbundet noget større administrativt besvær og da slet ikke noget, der tåler nogen som helst sammenligning med det tidligere kontrolsystem.

Endelig skal jeg sige til fru Kristine Heltberg, at vi gerne med henblik på ændring af fritidsloven i næste samling overvejer dispensationer fra 20 timers reglen.

Robert Christensen: Jeg vil gerne takke ministeren for udtalelserne om det eventuelle merforbrug, der ved første behandling kom til at virke, som om det var et merforbrug. Nu er jeg glad for udtalelsen, og jeg er tilfreds med at få at vide, at det kan man faktisk først vide besked med i august-september måned.

Men jeg er ikke tilfreds med det, ministeren sagde om, at denne bemyndigelse ikke kunne få den virkning, jeg gav et eksempel på. I den nugældende lov er der ikke nogen fastsættelse af deltagerantal hverken ved start eller i gennemsnit. Hvis ministeren får en bemyndigelse til at fastsætte et gennemsnitligt starttal på 12 og der er 72 elever, som pædagogisk forsvarligt kunne være på 3 hold a 24, vil jeg gerne have at vide, hvordan ministeren vil forhindre initiativtagerne i at oprette 6 hold a 12. Med mit kendskab til initiativtagerne vil de gøre det, hvis de har mulighed for det.

Gerda Møller: Også jeg vil udtrykke tilfredshed med ministerens udtalelse her om det eventuelle merforbrug. Nu er det jo ikke nær så bombastisk, som det blev sagt ved første behandling, og ministeren har altså nu indrømmet, at man faktisk først kan kende årsagerne senere, formentlig omkring nytår, som jeg selv sagde det.

Til hr. Bent Sørensen, som rettede mig i mine udtalelser om starttal, vil jeg bare sige, at det er jo ikke så mærkeligt, man kan blive forvirret. Nu sidder jeg med mine notater fra samrådet med ministeren, hvor ministeren taler om, at minimumsstarttal intet har med betalingsnedsættelse at gøre. I betænkningen står der, at der gives ministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om minimumselevtal pr. hold ved undervisningens begyndelse, og så står der godt nok i ændringsforslaget: et mindste gennemsnitstal af deltagere som betingelse for oprettelse, men i bemærkningerne til ændringsforslaget står der så igen, at ministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om minimumselevtal pr. hold ved undervisningens begyndelse. Der må altså efter min mening, hvis jeg kan læse dansk, være en manglende sammenhæng mellem paragraffens ordlyd og det, der står i bemærkningerne. Det vil jeg gerne have ministerens forklaring på.

Undervisningsministeren (*Knud Heinesen*): Hr. Robert Christensen spurgte mig, hvordan jeg ville forhindre en sådan udvikling, som hr. Robert Christensen skildrede. Jeg må sige, at jeg tror ikke, hr. Robert Christensen rigtig har forstået bemyndigelsens indhold. Der ligger jo ikke i bemyndigelsen nogen som helst tilskyndelse til en sådan udvikling i forhold til den nuværende situation. Der ligger alene, som fru Kristine Heltberg meget rigtigt sagde det, en sikkerhedsventil, for så vidt tallet skulle falde derunder.

Til fru Gerda Møller vil jeg gerne sige, at jeg må medgive fru Gerda Møller, at bemærkningerne til ændringsforslaget, som er indeholdt i udvalgsbetænkningen, ikke er fyldestgørende, men at selve ændringsforslaget til § 1 beskriver, hvad sagen drejer sig om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget om en ny affattelse af § 1
vedtoges med 80 stemmer mod 67; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

§ 1 i den ændrede affattelse og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (*From*): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af selskabsskatteloven.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 186) findes i tidenden sp. 4775, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1147).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1, § 1 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af § 2 og § 2 i den ændrede affattelse
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (*From*): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til møntlov.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 183) findes i tidenden sp. 4396, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1143).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje næstformand (*From*): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om afrunding af visse ørebeløb.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 184) findes i tidenden sp. 4396, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1143).